

Academic Focus

ธันวาคม 2561

สารบัญ

บทนำ	1
สภาพปัญหาทางการศึกษา	2
รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกับการศึกษา	2
พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561	4
บทนิยามศัพท์	4
การจัดตั้งและวัตถุประสงค์ของกองทุน	5
การบริหารกิจการกองทุน	7
การตรวจสอบ ประเมินผลและ การกำกับดูแล	8
บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา	9
บรรณานุกรม	11

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

บทนำ

“การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, น. 2)

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ ช่วยพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น พัฒนาไปสู่แรงงานฝีมือที่มีความรู้ทางทฤษฎีและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ประกอบสัมมาอาชีวะจนสามารถยกฐานะจากผู้มีรายได้น้อยเป็นผู้มีรายได้ปานกลางหรือรายได้ระดับสูง และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<https://www.parliament.go.th/library>

สภาพปัญหาทางการศึกษา

องค์การยูนิเซฟและสำนักงานสถิติแห่งชาติ เผยแพร่ผลสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยล่าสุด จัดเก็บข้อมูลจากครัวเรือนกว่า 28,000 แห่งทั่วประเทศ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558 ถึงเดือนมีนาคม 2559 ซึ่งให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความก้าวหน้าอัตราการจดทะเบียนเกิด การใช้น้ำดื่มจากแหล่งที่สะอาด และอัตราการเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา แต่ขณะเดียวกันยังมีความเหลื่อมล้ำที่น่ากังวลของเด็กยากจนในชนบทและเด็กที่พ่อแม่ขาดการศึกษาในด้านสุขภาพ การศึกษา เมื่อเทียบกับเด็กกลุ่มอื่น ผลสำรวจยังชี้ให้เห็นความเหลื่อมล้ำในทางการศึกษาว่าระดับการศึกษาของแม่สัมพันธ์กับสุขภาพ พัฒนาการ และการศึกษาของลูก ร้อยละ 24 ของเด็กที่แม่ไม่มีการศึกษา ไม่ได้เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษา วัยรุ่นที่มีการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา มีอัตราการให้กำเนิดบุตรสูงมาก ความเป็นอยู่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงของเด็กกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับพื้นที่ ชาติพันธุ์ของเด็ก รายได้ครอบครัว และระดับการศึกษาของพ่อแม่ ความไม่เท่าเทียมนี้ต้องแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน (“ผลสำรวจชี้สุขภาพ-การศึกษา เด็กไทยในชนบทยังเหลื่อมล้ำ”, 2560)

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกับการศึกษา

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติเรื่องการศึกษาไว้ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ดังนี้

หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ

“มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับการศึกษา ตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยส่งเสริม และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่เน้นการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อน ภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุน เป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว”

หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ได้กำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ซึ่งในด้านการศึกษานั้น ได้กำหนดแนวทางในการปฏิรูปไว้ดังนี้

(1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ และประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

“มาตรา 261 ในการปฏิรูปตามมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา ให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ คณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง”

จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการสำคัญในการให้โอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริง ด้วยปัจจัยทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ ฐานะของแต่ละครอบครัวแตกต่างกัน จึงยังมีเด็กบางส่วนที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเพราะขาดแคลนทุนทรัพย์ ต้องช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานหารายได้ กลายเป็นแรงงานตั้งแต่เด็ก ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิในการศึกษาได้ แม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้ “เด็กทุกคน” มีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันก็ตาม ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็ก เยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา รวมทั้งเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดตั้งกองทุน อันเป็นวาระเร่งด่วน

ในการปฏิรูปเพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 ซึ่งเป็นวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561

เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2560 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการ “ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ.” มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มี “กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา” เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู ตามที่คณะอนุกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเป็นเรื่องด่วน โดยให้รับข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมาย การลดหย่อน ซึ่งการมุ่งสู่เป้าหมายของรัฐบาล คือ เด็กปฐมวัย ทุนการศึกษา ผู้เข้าไม่ถึงระบบการศึกษา การออกจากการศึกษากลางคัน การศึกษาชาติดิจิทัล ให้สอดคล้องกับระดับรายได้ โดยไม่ซ้ำซ้อน เป็นการเสริมช่องว่างการทำงาน มีการบูรณาการสนับสนุนเกื้อกูลกับกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2561)

คณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จากนั้นในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 12/2561 วันศุกร์ที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. แล้วลงมติรับหลักการและตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา และในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 20/2561 วันพุธที่ 4 เมษายน 2561 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 135 ตอนที่ 33 ก วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป

บทนิยามศัพท์

“ความเสมอภาคทางการศึกษา” หมายความว่า การที่ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับ และเข้าถึงการศึกษา และพัฒนาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง โดยให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู

“ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา” หมายความว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา อันเนื่องมาจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครู หรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

“ครู” หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่สอนในทุกระดับ

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า บุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วย การศึกษา แห่งชาติ

“ค่าเล่าเรียน” หมายความว่า เงินค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้เรียนในทุกระดับ

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยด้วย

“การฝึกอบรม” หมายความว่า การจัดหรือการรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา หรือผู้เรียนในทุกระดับ

“ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา” หมายความว่า ค่าใช้จ่ายอื่นที่มีใช้ค่าเล่าเรียน ที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้เรียนในทุกระดับตามระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษา

“ค่าครองชีพ” หมายความว่า ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพระหว่างศึกษา

“เด็กปฐมวัย” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าหกปีซึ่งรวมถึงเด็กเล็กด้วย

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

การจัดตั้งและวัตถุประสงค์ของกองทุน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นหน่วยงานของรัฐและมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ กองทุนจะดำเนินการเองหรือร่วมกับหน่วยงานอื่นของรัฐหรือภาคเอกชนในการดำเนินการก็ได้

กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม เพื่อให้เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย

2. ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนเงินและค่าใช้จ่ายให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และผู้ด้อยโอกาส จนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพื้นฐานและศักยภาพที่แตกต่างกัน

4. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้

5. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือสถานศึกษา เพื่อให้มีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถรู้และพัฒนาได้ตามความถนัดและศักยภาพของตน

6. ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย หรือค้นคว้าแนวทางในการพัฒนาครู ให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความรู้ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา

ผู้เรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาโดยมีแรงจูงใจที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครู

7. ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา สนองความต้องการทางด้านกำลังแรงงาน และการยกระดับความสามารถของคนไทย

การดำเนินการของกองทุน

1. การตรวจสอบหลักฐานแสดงตน

ในการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผู้ด้อยโอกาส ครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และครู ให้สำนักงานกองทุนตรวจสอบหลักฐานแสดงตนและจัดให้มีการรับรองข้อมูลดังกล่าวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. การจัดทำระบบฐานข้อมูล

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ให้สำนักงานกองทุนจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผู้ด้อยโอกาส ครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และครู โดยร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้พัฒนาหรือปรับปรุงระบบฐานข้อมูลเป็นระยะ

3. รายการที่ช่วยเหลือ

การช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผู้ด้อยโอกาส ครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และครู ให้ดำเนินการช่วยเหลือได้ตามรายการ ดังต่อไปนี้

3.1 ค่าเล่าเรียน

3.2 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการเตรียมความพร้อมของเด็กเพื่อให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

3.3 ค่าครองชีพ ซึ่งรวมถึงค่าเลี้ยงดูเด็กเล็กสำหรับครอบครัว ค่าใช้จ่ายเดินทางมาเรียนและค่าอาหาร ค่าครองชีพระหว่างเรียน และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม

3.4 ทุนเพื่อการฝึกอบรม ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม หรือเข้ารับการฝึกอบรม หรือการพัฒนาตนเองของครู

3.5 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมทักษะอาชีพสำหรับสำหรับเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสและผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส

4. เกณฑ์ในการพิจารณาการขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส

การขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส ให้พิจารณาตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

4.1 การขาดแคลนทุนทรัพย์และระดับความรุนแรง ให้พิจารณาจากข้อมูลรายได้และข้อมูลสถานะครัวเรือน โดยให้นำข้อมูลค่าครองชีพในแต่ละพื้นที่มาประกอบการพิจารณาด้วย

4.2 การด้อยโอกาส ให้พิจารณาจากการประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติหรืออยู่ในพื้นที่ ความไม่สงบ หรือขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ หรือสมควรได้รับการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม ตลอดจนประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบ อันจะส่งผลให้ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค กับผู้อื่น รวมถึงการด้อยโอกาสลักษณะอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดเพิ่มเติม

เงินและทรัพย์สินของกองทุน

กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

1. เงินและทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาตามกฎหมาย
2. เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นทุนประเดิมจำนวนหนึ่งพันล้านบาท
3. เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปีตามแผนการใช้จ่ายเงินที่คณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ซึ่งรัฐบาลต้องจัดสรรให้เพียงพอตามแผนการใช้จ่ายเงิน และต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศด้วย
4. เงินรายได้ที่ได้รับจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
5. รายได้จากการดำเนินงานและการลงทุนของกองทุน
6. เงินและทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ ซึ่งผู้บริจาคเงินให้แก่กองทุนมีสิทธินำจำนวนเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อนหรือรายจ่ายเช่นเดียวกับการบริจาคเพื่อการศึกษาตามประมวลรัษฎากร
7. รายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่กองทุนได้รับไม่ว่าโดยทางใด
8. ดอกผลของเงินและทรัพย์สินของกองทุน

หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินของกองทุน

การใช้จ่ายเงินของกองทุนต้องเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และมีมาตรการป้องกันการทุจริตที่เหมาะสม ในกรณีที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส กองทุนจะให้ความช่วยเหลือ โดยวิธีให้เปล่า ให้ยืม หรือให้กู้ยืมก็ได้

การบริหารกิจการกองทุน

กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นประธานกรรมการ
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนหนึ่งคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามคำแนะนำของคณะกรรมการร่วมสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย
3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ภาคละสองคน ซึ่งอย่างน้อยต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายหนึ่งคน

4. กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนแปดคน ได้แก่ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ จำนวนสองคน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และผู้แทนกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ให้ผู้จัดการเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้จัดการแต่งตั้งพนักงานจำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

โดยคณะกรรมการมีอำนาจขอข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของกองทุนอันมิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการที่อยู่ในความครอบครองของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นได้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของกองทุนนั้นต้องไม่กระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล และให้เปิดเผยได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของกองทุนตามวัตถุประสงค์ของกองทุน นอกจากนี้คณะกรรมการยังมีหน้าที่และอำนาจสำคัญอีกหลายประการ เช่น

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานของกองทุนเพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศด้วย ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาด้วย

2. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการและผลการศึกษา วิจัย หรือค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ต่อการลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

3. พิจารณานุมัติแผนการดำเนินงาน แผนการพัฒนานวัตกรรม แผนบริหารความเสี่ยง และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทุน

4. ควบคุมดูแลและจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน แผนและงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทุนโดยต้องสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

5. ออกระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารกิจการของกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของคณะกรรมการ เป็นต้น

การตรวจสอบ ประเมินผลและการกำกับดูแล

1. กำหนดให้กองทุนต้องจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสม จัดทำรายงานการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนเสนอผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายใน ทำหน้าที่ตรวจสอบภายในเพื่อรายงานผลการตรวจสอบโดยตรงต่อคณะกรรมการ

2. กำหนดให้กองทุนจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เพื่อทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชี และเปิดเผยให้ประชาชนทราบในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทุนด้วย

3. ทุกสามปีอันถือว่าเป็นรอบการประเมิน ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกองทุน

3.2 รายงานข้อจำกัดหรืออุปสรรคของการดำเนินกิจการของกองทุน

3.3 ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

3.4 รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการในทุกรอบการประเมิน

3.5 รายงานผลการประเมินให้คณะรัฐมนตรีทราบภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นรอบการประเมิน และเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ ให้แจ้งให้กองทุนทราบและให้กองทุนเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปทราบในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทุนด้วย

4. เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้กองทุนชี้แจงแสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5 หรือไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยุทธศาสตร์ชาติ แผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ นโยบายของรัฐบาล และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับกองทุน ตลอดจนสืบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตามบทบัญญัติมาตรา 54 วรรคหก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกองทุนที่ช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู จากรายงานสถานการณ์ผลสำรวจสถานะนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ พ.ศ. 2561 จัดทำโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองจำนวน 1,696,433 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ของนักเรียนทั้งหมด โดยแบ่งเป็นนักเรียนยากจน 1,075,476 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนในระดับประถมศึกษา 500 บาท/คน/ภาคเรียน และนักเรียนมัธยมศึกษา 1,500 บาท/คน/ภาคเรียน และนักเรียนยากจนพิเศษ 620,937 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนในระดับประถมศึกษา 438,683 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 182,254 คน โดยนักเรียนกลุ่มนี้ได้รับเงินอุดหนุน 1,000 บาท/คน/ภาคเรียน ซึ่งไม่เพียงพอ ดังนั้น เด็กกลุ่มนี้ ต้องได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วน เพราะมีรายได้น้อยต่อคน 1,281 บาทต่อเดือน หรือเฉลี่ยวันละ 42.7 บาทเท่านั้น ไม่เพียงพอแม้แต่ค่าอาหารเช้าที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ดังนั้น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จำเป็นต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ที่ประสบอยู่ในทุกมิติ เช่น ต้องทำงานร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องครอบครัว ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อแก้ปัญหาเรื่องสุขภาพให้กับเด็ก เป็นต้น

การจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นหนึ่งในสามเป้าหมายสำคัญในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา คือเพื่อให้สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อจัดความเหลื่อมล้ำ และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) กล่าวคือ

1. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการการศึกษา และ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร และยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึงระบบการติดตามและประเมินผล เพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน

การปฏิรูปการศึกษานั้น ต้องดำเนินการพร้อมกันทั้งระบบตามมาตรการที่รัฐธรรมนุญกำหนดไว้ ทั้งโอกาสการเข้าถึงการศึกษา กองทุน ครู และระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ หากการปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จ ผู้ศึกษาคิดว่าจะส่งผลให้ปัญหาอื่น ๆ ได้รับการแก้ไขไปด้วย เช่น

1. ไม่ต้องแข่งขันเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เรียนที่ไหนก็ได้ เพราะมีมาตรฐานเดียวกัน
2. หากเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้าน จะลดปัญหาการจราจรติดขัดได้อีกระดับหนึ่ง ทั้งยังส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจของเด็ก เพราะไม่ต้องตื่นแต่เช้าหรือกลับบ้านดึกเกินไป
3. ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เพราะไม่ต้องส่งบุตรหลานเรียนพิเศษ
4. ลดปัญหายาเสพติด เด็กเร่ร่อน เพราะเด็กทุกคนอยู่ในระบบการศึกษา
5. เมื่อเด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ย่อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลางสู่การเป็นประเทศรายได้สูง บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นต้น

จัดทำโดย

นายณัฐพล ยิ่งกล้า

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2070

โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup3@gmail.com

บรรณานุกรม

กสศ. ตั้งเป้าหนุนนักเรียนยากจนพิเศษ 6 แสนคน ขอความเห็น หลักเกณฑ์ จากครูในพื้นที่จริง
ปิดช่องเงินพลาดเป้า ไม่ถึงมือเด็ก. (8 สิงหาคม 2561). สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2561 จาก
<http://www.qlf.or.th/Home/Contents/1248>

“ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580)” (13 ตุลาคม 2561). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135
ตอนที่ 82 ก, น. 34, 46-47.

ผลสำรวจชี้สุขภาพ-การศึกษา เด็กไทยในชนบทยังเหลื่อมล้ำ. (28 มีนาคม 2560). บีบีซี. สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2561
จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-39419544>

“พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561” (13 พฤษภาคม 2561).
ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก, น. 1-18.

“ระบียบกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบข้อมูลและการช่วยเหลือ
เด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผู้ด้อยโอกาส
ครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และครู พ.ศ. 2561” (5 ตุลาคม 2561). ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 135 ตอนที่ 248 ง, น. 8-9.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาค
ทางการศึกษา พ.ศ. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2561 จาก
https://cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99326769